

ΕΝΟΤΗΤΑ

1

ΕΝΑ ΑΚΟΜΑ ΣΚΑΛΙ

- Ο ΣΕΠΤΕΜΒΡΗΣ
- ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΟΥ
- ΕΝΑ ΑΚΟΜΑ ΣΚΑΛΙ
- ΞΗΜΕΡΩΝΕΙ ΜΙΑ ΝΕΑ ΜΕΡΑ...
ΩΡΑ ΓΙΑ ΣΧΟΛΕΙΟ
- ΑΣΤΡΑΔΕΝΗ
- ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ ΤΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ
- ΤΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
- ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΟ ΜΑΘΗΜΑ

Βιβλίο Μαθητή

Δυο λόγια για το κείμενο

Σε αυτό το ποιητικό κείμενο κυριαρχεί μια προσωποποίηση: ο μήνας Σεπτέμβρης παρουσιάζεται με τη μορφή ενός μικρού αγοριού. Με τη βοήθειά της μαθαίνουμε τα χαρακτηριστικά του μήνα Σεπτέμβρη, τα οποία μπορούμε να καταλάβουμε από την περιγραφή του αγοριού. Η περιγραφή αυτή έχει την ακόλουθη δομή: αρχικά περιγράφεται η εξωτερική εμφάνισή του και στη συνέχεια περιγράφονται οι συνήθειές του.

Λεξιλόγιο

πανωφόρι, το

χοντρό και συνήθως μακρύ ρούχο που φοράμε πάνω από τα άλλα ρούχα, για να μην κρυώνουμε (παλητό)

χνάρι, το

σημάδι που αφήνουν στο έδαφος τα παπούτσια ή τα πόδια ανθρώπων ή ζώων, όταν προχωρούν (ίχνος)

όρος, το

το βουνό

πελιώριος, -α, -ο

τεράστιος, με μεγάλες διαστάσεις

Οι ασκήσεις στο Βιβλίο του Μαθητή

- 1 Ο Σεπτέμβρης έχει όλα τα παιδιά φίλους και συμμαθητές. Κάθε χρόνο, την ίδια μέρα σάς υποδέχεται στο προαύλιο του σχολείου για την καινούρια σχολική χρονιά.
 - Θέλετε να τον περιγράψετε; Τι φοράει;

Ο Σεπτέμβρης είναι ένα αγόρι που φοράει ολόχρυσο καπέλο και χρυσό πανωφόρι. Για παπούτσια του έχει τα καφεκίτρινα φύλλα που έχουν πέσει από τα πλατάνια. Τα μάγουλά του είναι στρογγυλά και κόκκινα σαν μήλα.

- **Τι κρατάει στα χέρια του;**

Ο Σεπτέμβρης κρατάει στα χέρια του μια σάκα από νερό. Μέσα στη σάκα του έχει βιβλία από σύννεφα κι αφρό.

- **Ποια είναι τα σημάδια του ερχομού του;**

Ο Σεπτέμβρης τρέχει τόσο γρήγορα με τα πόδια του ανέμου, που είναι πάρα πολύ δύσκολο να τον δεις. Τα σημάδια του ερχομού του είναι οι σταγονίτσες της ολόχρυσης βροχής που αφήνει στο πέρασμά του, καθώς κατεβαίνει από τα βουνά και τα δάση.

- **Γιατί βιάζεται να φτάσει στο σχολείο;**

Ο Σεπτέμβρης βιάζεται να φτάσει στο σχολείο και να χτυπήσει την καμπάνα του, γιατί έχει επιθυμήσει να ξαναδεί τα παιδιά, που είναι οι φίλοι του και συμμαθητές του.

2 Το κείμενο που διαβάσατε είναι ένα ποίημα.

- **Πόσες στροφές έχει το ποίημα «Ο Σεπτέμβρης»; Πόσους στίχους έχει η καθεμιά στροφή;**

Το ποίημα «Ο Σεπτέμβρης» έχει οκτώ στροφές. Κάθε στροφή έχει τρεις στίχους. Όλο το ποίημα έχει συνολικά είκοσι τέσσερις στίχους.

- **Πόσες συλλαβές έχει ο κάθε στίχος;**

Ο κάθε στίχος έχει οκτώ συλλαβές, είναι δηλαδή οκτασύλλαβος:

Ο-Σε-πτέ-μβρης-εί-ναι-γό-ρι
 κιέ-χειο-λό-χρυ-σο-κα-πέ-λο
 και-χρυ-σό-το-πα-νω-φό-ρι.

- **Διαβάστε το ποίημα στην τάξη τονίζοντας τις λέξεις όπου υπάρχει ομοιοκαταληξία.**

αγόρι – πανωφόρι // φύλλα – μήλα // νερό – αφρό // ποδάρια – χνά-
 ρια // βρεις – βροχής // αγόρι – όρη // χτυπήσει – αρχινήσει // δεσ – συμ-
 μαθητές

ΠΡΟΣΞΕΙ!

Ο πρώτος στίχος ομοιοκαταληκτεί με τον τρίτο στίχο κάθε στροφής. Η ομοιοκαταληξία αυτού του είδους λέγεται **πληκτή**. Όταν οι λέξεις που ομοιοκαταληκτούν τονίζονται στη λήγουσα, τότε λέμε ότι η ομοιοκαταληξία είναι **οξύτονη**. Στο ποίημά μας έχουμε τρεις τέτοιες περιπτώσεις (νερό – αφρό // βρεις – βροχής // δεσ – συμμαθητές). Οι υπόλοιπες είναι **παροξύτονες**, τονίζονται δηλαδή στην παραλήγουσα.

- **Μπορείτε να σκεφτείτε ποιον ρόλο παίζει η ομοιοκαταληξία στο ποίημα;**

Η ομοιοκαταληξία δίνει αρμονία και ρυθμό στο ποίημα. Το κάνει να ακούγεται πιο όμορφα, το κάνει δηλαδή εύηχο. Βοηθάει επίσης και στην απομνημόνευση.

- 3 **Το ποίημα «Ο Σεπτέμβρης» είναι γεμάτο από εικόνες και ήχους του φθινοπώρου.**

- **Βρείτε αυτές τις εικόνες στο ποίημα και ζωγραφίστε αυτή που σας αρέσει πιο πολύ.**

Μερικές από τις εικόνες του φθινοπώρου είναι:

- Ο Σεπτέμβρης με χρυσό πανωφόρι και καπέλο και κατακόκκινα μάγουλα.
- Τα πλάτανια με τα πεσμένα χρυσοκίτρινα φύλλα.
- Ο ήχος από τις σταγόνες της βροχής που πέφτουν.
- Το φύσημα του ανέμου, που σκορπίζει τα φύλλα των δέντρων.
- **Αντιγράψτε τη στροφή του ποιήματος στην οποία εικόνες και ήχοι αναφέρονται στην αρχή της σχολικής χρονιάς.**

Κι έρχεται για να χτυπήσει
 μια πελώρια καμπάνα,
 το σχολειό για να αρχινήσει.

- 4 **Συμπληρώστε τους μήνες που λείπουν, όπως συνηθίζεται να γράφονται στο ημερολόγιο.**

Ιανουάριος, Φεβρουάριος, Μάρτιος, Απρίλιος, Μάιος, Ιούνιος, Ιούλιος, Αύγουστος, Σεπτέμβριος, Οκτώβριος, Νοέμβριος, Δεκέμβριος.

Τετράδιο Εργασιών

- 1 Βάλτε σε αλφαβητική σειρά τις παρακάτω λέξεις του ποιήματος: αγόρι, χνάρια, φύλλα, συμμαθητές, βιβλία, αφρό, πανωφόρι, σχολείο, φίλος, σύννεφα, βροχή, παιδάκια.

ΘΥΜΑΜΑΙ!

Πώς βάζω σε αλφαβητική σειρά τις λέξεις;

Για να βάλω σε αλφαβητική σειρά μια ομάδα λέξεων, ελέγχω πρώτα το πρώτο γράμμα των λέξεων. Στις λέξεις που ξεκινούν από το ίδιο γράμμα ελέγχω και το δεύτερο και αν κι εκείνο είναι ίδιο, ελέγχω το τρίτο, το τέταρτο...

αγόρι, αφρό, βιβλία, βροχή, παιδάκια, πανωφόρι, συμμαθητές, σύννεφα, σχολείο, φίλος, φύλλα, χνάρια

- 2 Ιανουάριος ή Γενάρης..., Σεπτέμβριος ή Σεπτέμβρης... Συμπληρώστε τον παρακάτω πίνακα και με τα δύο ονόματα των μηνών και ανακαλύψτε ποιος μήνας έχει μόνο ένα όνομα.

Ιανουάριος ή Γενάρης	Φεβρουάριος ή Φλεβάρης	Μάρτιος ή Μάρτης
Απρίλιος ή Απρίλης	Μάιος ή Μάης	Ιούνιος ή Ιούνιος
Ιούλιος ή Ιούλης	Αύγουστος	Σεπτέμβριος ή Σεπτέμβρης
Οκτώβριος ή Οκτώβρης	Νοέμβριος ή Νοέμβρης	Δεκέμβριος ή Δεκέμβρης

Ο μήνας που έχει ένα μόνο όνομα είναι ο Αύγουστος.

- 3 Η σειρά σας τώρα να γίνετε «ποιητές» και να γράψετε, στο τετράδιό σας, ένα μικρό ποίημα για τον Αύγουστο, τον αγαπημένο μήνα των καλοκαιρινών σας διακοπών. Τα ζευγάρια των λέξεων θα σας βοηθήσουν να γράψετε με ομοιοκαταληξία! Φτιάξτε, αν θέλετε, και ένα δικό σας ζευγάρι λέξεων.

Έρθες πάλι καλοκαίρι,
να της θάλασσας τ' αστέρι.

Γέμισε κι η αμμουδιά,
κάστρα φτιάχνουν τα παιδιά.

Στον αφρό πετά ο γλιάρος
κι ολοφώτιστος ο φάρος.

Όνειρα θα κάνω χίλια
πιο πολλιά κι απ' τα κοχύλια.

Καλοκαίρι μου τρελό,
μόνο εσένα αγαπώ.

Πότε θα έρθει
ο καιρός να πάμε
πάλι διακοπές;

Τι πρέπει να θυμάμαι από το σημερινό μάθημα

Για τα κείμενα

- Ποια είναι μερικά από τα βασικά γνωρίσματα του ποιήματος;

Το ποίημα είναι μια λογοτεχνική σύνθεση που έχει ρυθμό και ιδιαίτερα προσεγμένη έκφραση. Το ποίημα αποτελείται από στίχους (γραμμές), οι οποίοι τις περισσότερες φορές φτιάχνουν μικρές ομάδες που λέγονται στροφές. Ο κάθε στίχος ανάλογα με τις συλλαβές που έχει λέγεται οκτασύλλαβος, δωδεκασύλλαβος, δεκαπεντασύλλαβος κτλ. Οι στίχοι μπορεί να έχουν ομοιοκαταληξία. Αυτό σημαίνει ότι οι τελευταίες λέξεις των στίχων μοιάζουν μεταξύ τους ως προς τον ήχο.

Ρένα Καρθαίου, «Οι καλύτεροί μου φίλοι»

στροφή { Πάπιες, κότες, γάτες, σκυ^ύλοι ← στίχος
είναι οι πιο καλοί μου φ^ίλοι. ← στίχος

στροφή { Στην εξώθυρα, στον κ^ήπο, ← στίχος
με προσμένουν όταν η^{εί}πω. ← στίχος

ομοιοκαταληξία

Συμπληρωματικές ασκήσεις

1 Ορθογραφία

Ο Σεπτέμβρης κατεβαίνει έχοντας για παρέα ολόχρυσα φύλλα, σύννεφα σταγονίτσες της βροχής. Το κουδούνι χτύπησε και οι συμμαθητές με τη σάκα στον ώμο επιστρέφουν στο σχολείο.

Ιανουάριος, Φεβρουάριος, Μάρτιος, Απρίλιος, Μάιος, Ιούνιος, Ιούλιος, Αύγουστος, Σεπτέμβριος, Οκτώβριος, Νοέμβριος, Δεκέμβριος.

Μαθαίνω την ορθογραφία μου. Πρώτα κοιτάζω καλά τις λέξεις, κλείνω τα μάτια μου και σκέφτομαι πώς γράφονται.

ΘΥΜΑΜΑΙ!

- ✓ Η λέξη κατεβαίνω, όπως και όλα τα ρήματα σε -αίνω, γράφεται με αι. (Γράφονται όμως με ε τα ρήματα μένω, δένω, πλήνω.)
- ✓ Η λέξη φύλλο (του δέντρου) γράφεται με υ και λλ, ο φίλος (μου) με ι και λι και το φύλλο (αρσενικό ή θηλυκό) με υ και λι.

2 Ο παός μας αλληλάζει και τα ονόματα των ανθρώπων που τελειώνουν σε -ος όπως αλληλάζει τα ονόματα των μηνών (Ιανουάριος → Γενάρης).

Θυμάμαι πώς αλλιώς μπορούμε να πούμε τα παρακάτω ονόματα:

Αδαμάντιος	Διαμαντής	Δημήτριος	_____
Αθανάσιος	_____	Διονύσιος	_____
Αλέξιος	_____	Ελευθέριος	_____
Ανάργυρος	_____	Ευθύμιος	_____
Αντώνιος	_____	Ευστάθιος	_____

Απόστολος

Ευύχιος

Αργύριος

Θεόδωρος

Βασίλειος

Σταμάτιος

Γεώργιος

Σωτήριος

Γρηγόριος

Φώτιος

Βιβλιοπροτάσεις

- ✓ Έλενα Αρτζανίδου, *Στο μισό του ουρανού*, Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, 2000

Το διάβασα
και μου άρεσε!

Βιβλίο Μαθητή

Δυο λόγια για το κείμενο

Ένα μικρό αγόρι, ο Φώτης, αφηγείται πώς πέρασε τις τελευταίες καλοκαιρινές διακοπές του. Αναφέρεται ιδιαίτερα στα παιχνίδια με τους φίλους του και στις εμπειρίες που αποκόμισε ψαρεύοντας. Περιγράφει τις τεχνικές ψαρέματος που έμαθε ακολουθώντας τις οδηγίες του παππού του. Οι πιο ζωντανές όμως αναμνήσεις του καλοκαιριού ήταν η επαφή του με τη φύση καθώς και οι δυνατές φιλιές που έκανε.

Λεξιλόγιο

σημαδούρα, η

αντικείμενο που είναι αγκυροβολημένο και επιπλέει στη θάλασσα, για να μας δείχνει ένα συγκεκριμένο σημείο (πού μπορούμε να κολυμπάμε, πού έχει δίκτυα, ύφαλο κτλ.)

μακροβούτι, το

βουτιά και κολύμπι κάτω από την επιφάνεια του νερού για μεγάλη απόσταση

δόλωμα, το

τροφή που βάζουμε στο αγκίστρι (ή σε παγίδα), για να τραβήξει τα ψάρια (ή τα ζώα), ώστε να τα πιάσουμε

πετονιά, η

μακρύ και ανθεκτικό πλαστικό νήμα, πάνω στο οποίο δένουμε το αγκίστρι για το ψάρεμα

αγκίστρι, το

γάντζος που μπαίνει στην άκρη της πετονιάς, όταν ψαρεύουμε, για να πιαστούν πάνω του τα ψάρια

σκίρτημα, το

τίναγμα, μικρή απότομη κίνηση

Η περίληψη του κειμένου

1. Ποιος «μιλάει» στο κείμενο και τι μας αφηγείται;
2. Ποιες είναι οι πιο αγαπημένες του αναμνήσεις;

Περίληψη

Ο Φώτης πέρασε το καλοκαίρι του στην Κεφαλλονιά, με τον παπού και τη γιαγιά του. Πέρασε υπέροχα, παίζοντας στη θάλασσα με τους φίλους του. Έμαθε όμως και πολλά πράγματα. Έμαθε να ψαρεύει με καλάμι και να ξεχωρίζει τα ψάρια από το τσίμπημα. Έμαθε ακόμα να διαβάζει τους αέρηδες. Το πιο σπουδαίο όμως που έμαθε είναι ότι οι φίλοι του καλοκαιριού δεν ξεχνιούνται ποτέ.

Οι ασκήσεις στο Βιβλίο του Μαθητή

1 Ακολουθήστε και εσείς τον Φώτη στις καλοκαιρινές του διακοπές.

- **Πού πέρασε τις καλοκαιρινές του διακοπές ο Φώτης;**

Ο Φώτης πέρασε τις καλοκαιρινές του διακοπές στο χωριό του παπού και της γιαγιάς του, τον Καραβόμυλο, που βρίσκεται στο νησί της Κεφαλλονιάς.

- **Ποια παιχνίδια έπαιζε με τους φίλους του;**

Ο Φώτης έπαιζε με τους φίλους του πολλά παιχνίδια στη θάλασσα. Έκαναν διαγωνισμούς κι έβαζαν στοιχήματα ποιος θα φτάσει πρώτος κοιλμπώντας ως την κίτρινη σημαδούρα. Έκαναν μακροβούτια και έπιναν κοχύλια και βότσαλα. Μετά έβαζαν τα κοχύλια στα αυτιά τους και άκουγαν τους ήχους της θάλασσας.

- **Τι βρήκαν τα παιδιά στη θάλασσα;**

Μια μέρα, ένας φίλος του Φώτη, ο Πέτρος, βρήκε έναν αστερία στη θάλασσα. Τον περιεργάστηκαν και κατόπιν τον ξαναέριξαν στη θάλασσα, για να πάει να βρει τη δική του παρέα.

- **Ποια ήταν τα καινούρια πράγματα που έμαθε ο Φώτης το καλοκαίρι που πέρασε;**

Ο Φώτης έμαθε αξιόλογα πράγματα αυτό το καλοκαίρι. Πρώτα απ' όλα, ο παπούς του έμαθε να ψαρεύει με πετονιά. Έμαθε μάλιστα να ξεχωρίζει και τα ψάρια από τον τρόπο που πλησιάζουν το αγκίστρι. Έμαθε ακόμα να αναγνωρίζει τους ανέμους' από πού φυσάνε, πώς σηκώνουν

τα κύματα και πώς συντροφεύουν τα πουλιά στο ταξίδι τους. Μα το πιο σημαντικό που έμαθε είναι ότι οι φίλοι του καλοκαιριού δεν ξεχνιούνται ποτέ.

- **Πώς καταλαβαίνετε τα λόγια του Φώτη «...τους φίλους του καλοκαιριού δεν τους ξεχνάς»;**

Πώς να ξεχάσει κανείς τους φίλους του καλοκαιριού; Μαζί τους κάνεις τα πιο όμορφα και τρελά παιχνίδια. Και τα πιο ξένοιαστα, γιατί δεν έχεις να σκέφτεσαι το σχολείο και τα μαθήματα. Μαθαίνεις πολλά από τις δικές τους εμπειρίες. Ζεις καινούρια, πρωτόγνωρα πράγματα. Απολαμβάνεις τις διακοπές σου μαζί τους. Και τον χειμώνα, όταν πια επιστρέφεις στο σχολείο, μιλάς συνέχεια γι' αυτούς και τα παιχνίδια που κάνατε μαζί.

- 2** Ο Φώτης φαίνεται ενθουσιασμένος από τις καλοκαιρινές του διακοπές. Αυτό που δε θα ξεχάσει ποτέ από αυτές τις διακοπές είναι το ότι έμαθε να ψαρεύει. Εσείς πώς περάσατε τις καλοκαιρινές σας διακοπές; Θέλετε να διηγηθείτε κάτι από αυτές τις διακοπές που θα σας μείνει αξέχαστο;

Φέτος το καλοκαίρι μου δόθηκε η ευκαιρία να περάσω πολύ χρόνο με τον παππού μου, στο χωριό του στην Πελοπόννησο.

Είναι αγρότης και με έπαιρνε τα απογεύματα μαζί του στον κάμπο. Μου έμαθε να αναγνωρίζω τα φυτά: ντομάτες, μελιτζάνες, φασολάκια, μπάμιες, καρπούζια, πεπόνια! Έμαθα να τα ποτίζω και να μαζεύω τους καρπούς τους.

Δεν μπορείτε να φανταστείτε πόσο όμορφη ήταν η μυρωδιά του χώματος που ποτιζόταν! Και τι χαρά ένιωθα όταν το καλήθι μου γέμιζε με καρπούς!

Ο παππούς λέει ότι η γη μάς ανταμείβει με περισσή καλοσύνη για τους κόπους μας.

- 3** Ο Φώτης έμαθε από τον παππού του να ξεχωρίζει τα ψάρια από τον τρόπο που τσιμπούν το δόλωμα. Διαβάζοντας τις παρακάτω προτάσεις μπορείτε να καταλάβετε για ποιο ψάρι μιλάει το ρήμα της κάθε πρότασης;

- Γυρίζει γύρω γύρω από το δόλωμα. (Ποιος;) Ο σπάρος.
- Τσιμπάει το αγκίστρι μαλακά. (Ποια;) Ο τσιπούρα.
- Ορμάει δυνατά. (Ποιο;) Το κεφαλόπουλο.

Συμπληρώστε τις παρακάτω προτάσεις, αφού βρείτε στο κείμενο τις λέξεις που λείπουν. Η Ραηλού θα σας βοηθήσει με τις κατάλληλες ερωτήσεις.

Ο σπάρος γυρίζει γύρω γύρω από το δόλωμα.
 Η τσιπούρα τσιμπάει το αγκίστρι μαλακά.
 Το κεφαλόπουλο ορμάει δυνατά.

4 Ο Φώτης λατρεύει το καλοκαίρι για τις καλοκαιρινές διακοπές. Τα παιδιά συζητούν ποια είναι η αγαπημένη τους εποχή. Μαντέψτε και συμπληρώστε στα κενά ποια είναι η αγαπημένη εποχή της Σοφίας, του Πέτρου, της Μυρτώσ και γιατί.

Η Σοφία λατρεύει τον χειμώνα για τις χειμωνιάτικες νύχτες γύρω από το τζάκι.

Ο Πέτρος λατρεύει το φθινόπωρο για τα φθινοπωρινά φρούτα.

Η Μυρτώ λατρεύει την άνοιξη για τις ανοιξιάτικες βόλτες στην εξοχή.

5 Η Μελίνα πέρασε τις καλοκαιρινές της διακοπές μαζί με τις αδελφές της Μοίρα και Δάφνη στη Σίφνο. Διαβάστε τι έγραψε και παρατηρήστε τις χρωματισμένες λέξεις στην πρώτη πρόταση του κειμένου.

Όλη τη μέρα την περνούσαμε με τη Μοίρα και τη Δάφνη στη γαλάζια θάλασσα. Μαζεύαμε κοχύλια και μεγάλα άσπρα βότσαλα, που τα ζωγραφίζαμε με νερομπογιές, βάζοντας μαζί και τις πλάκες της αυλής, και η μόνη μας στενοχώρια ήταν μην καούν οι ώμοι μας απ' τον ήλιο ή μη μας τσιμπήσει καμιά μέλισσα. Οι μέρες έφευγαν σαν το νερό, όλες βουτηγμένες στον δυνατό ήλιο και στην αλημυρή γεύση της θάλασσας.

Ανθούλα Αθανασιάδου, *Η αδελφή, της αδελφής, της αδελφής μου*,
 Κέδρος, Αθήνα, 1999 (διασκευή)

- Θυμηθείτε σε ποιο μέρος του λόγου (επίθετο, άρθρο, ουσιαστικό, ρήμα) ανήκει καθεμιά από τις χρωματισμένες λέξεις και γράψτε αυτό το μέρος του λόγου στην αρχή κάθε στήλης του πίνακα.
- Συμπληρώστε τις στήλες του πίνακα με λέξεις από το υπόλοιπο κείμενο. Αν θέλετε, χρωματίστε τις στο παραπάνω κείμενο με το αντίστοιχο χρώμα.

Ουσιαστικό	Ρήμα	Επίθετο	Άρθρο
μέρα	περνούσαμε	γαλάζια	τη
Μοίρα	μαζεύαμε	μεγάλα	τις
Δάφνη	ζωγραφίζαμε	άσπρα	της
θάλασσα	ήταν	αλημυρή	η
κοχύλια	καούν		οι

βότσαλα	τσιμπήσει	τον
νερομπογιές	έφευγαν	το
πλάκες		στο (= σε + το)
αυλής		στην (= σε + την)
στενοχώρια		
ώμοι		
ήλιο		
μέλισσα		
νερό		
γεύση		

Τετράδιο Εργασιών

- 1 Πώς βρίσκετε την ιδέα να φτιάξετε ένα άλμπουμ με τις καλοκαιρινές σας αναμνήσεις;
- Γράψτε μια δική σας αξέχαστη ανάμνηση στην επόμενη κίτρινη σελίδα προσέχοντας τις οδηγίες που σας δίνει η Ραλλιά.

Καλοκαιρινή ανάμνηση

Φέτος το καλοκαίρι πήγα με τους γονείς μου διακοπές στη Ζάκυνθο. Ήταν η πρώτη φορά που πήγα να δω.

Μόλις φτάσαμε στο κάμπινγκ, στήσαμε τη σκηνή και πήγαμε στο καφενείο-εστιατόριο του κάμπινγκ για να φάμε. Στο διπλανό τραπέζι καθόταν άλλη μια οικογένεια με τα δυο της παιδιά. Δεν αργήσαμε να γνωριστούμε και να γίνουμε φίλοι, μια και είχαν τη σκηνή τους δίπλα στη δική μας. Παίζαμε όλη μέρα μέσα στα δέντρα ή στην αμμουδιά. Περνούσαμε υπέροχα!

Ένα βράδυ, οι γονείς μας μαζί με τον υπεύθυνο του κάμπινγκ μάς είπαν ότι μας είχαν ετοιμάσει μια έκπληξη. Αμέσως μετά μας οδήγησαν σε μια παραλία. Κρατούσαν φακούς και μας ζήτησαν να μείνουμε ήσυχοι. Και τότε... Τι εκπληκτικό θέαμα ήταν αυτό! Είδαμε μερι-

Πότε και πού συνέβη το γεγονός

Ποια ήταν τα πρόσωπα που συμμετείχαν

Τι συνέβη;

κές χελώνες καρέτα καρέτα να βγαίνουν στην παραλία και να γεννάνε τα αυγά τους. Τα σκέπασαν τρυφερά με την άμμο και ξαναβούτηξαν στη θάλασσα. Είχαμε μείνει άφωνοι! Δεν μπορούσαμε να το πιστέψουμε ότι είχαμε ζήσει μια τόσο όμορφη εμπειρία. Για μέρες μετά μόνο γι' αυτό μιλούσαμε.

Όσοι καιρός κι αν περάσει, δε θα ξεχάσω την εικόνα της χελώνας που γεννούσε και τη φροντίδα με την οποία σκέπαζε τα αυγά της.

Πώς εξελίχτηκε η ιστορία;

Τα συναισθήματα και οι εκθέσεις μου

2 Ο Φώτης έδειξε στους συμμαθητές του τη φωτογραφία των φίλων που έκανε στις καλοκαιρινές του διακοπές.

Παρατηρήστε τις εικόνες και γράψτε ποιος φίλος του Φώτη έχει:

- καστανά μάτια και καστανά μαλλιά
- καστανά μάτια και σγουρά κόκκινα μαλλιά
- ξανθά μαλλιά και καστανά μάτια
- ξανθά μαλλιά και μπλε μάτια

Ο Πέτρος έχει ξανθά μαλλιά και καστανά μάτια.

Ο Τζον έχει καστανά μάτια και σγουρά κόκκινα μαλλιά.

Η Μυρτώ έχει ξανθά μαλλιά και μπλε μάτια.

Η Σοφία έχει καστανά μάτια και καστανά μαλλιά.

Βρείτε τώρα και γράψτε ποια παιδιά έχουν:

- καστανά μάτια

Ο Πέτρος και η Σοφία έχουν καστανά μάτια.

- ξανθά μαλλιά

Ο Πέτρος και η Μυρτώ έχουν ξανθά μαλλιά.

Τι πρέπει να θυμάμαι από το σημερινό μάθημα

Για τα κείμενα

- Πώς να περιγράψω ένα γεγονός που έζησα

Όταν περιγράψω ένα γεγονός που έζησα, γράφω:

- Πότε και πού συνέβη
- Ποια πρόσωπα συμμετείχαν
- Την εξέλιξη των πραγμάτων από την αρχή ως το τέλος
- Πώς ένιωθα και τι σκεφτόμουν

Για τη γραμματική

- Το **υποκείμενο** του ρήματος είναι μια λέξη (ουσιαστικό, αντωνυμία, μετοχή) που δείχνει ποιος/ποια/ποιο ενεργεί ή παθαίνει κάτι ή βρίσκεται σε μια κατάσταση. Οι υπογραμμισμένες λέξεις είναι τα υποκείμενα των παρακάτω προτάσεων.
π.χ. Η Ελένη μαθαίνει κιθάρα. (Ποια μαθαίνει κιθάρα; Η Ελένη)
Αυτό γκρεμίστηκε το 1999. (Ποιο γκρεμίστηκε; Αυτό)
Ο παππούς κοιμάται. (Ποιος κοιμάται; Ο παππούς)
- **Μέρη του λόγου** ονομάζουμε τις κατηγορίες στις οποίες χωρίζουμε τις λέξεις με βάση τα κοινά τους χαρακτηριστικά. Έτσι, έχουμε τα άρθρα, τα ουσιαστικά, τα επίθετα, τις αντωνυμίες, τα ρήματα, τις μετοχές, τα επιρρήματα, τους συνδέσμους, τις προθέσεις και τα επιφωνήματα, ενώ κάποιες γραμματικές προσθέτουν σε αυτά τα μόρια και τα αριθμητικά.
- **Άρθρα**. Οι μικρές λέξεις που μπαίνουν μπροστά από τα ουσιαστικά είναι τα άρθρα. Το οριστικό άρθρο (**ο, η, το**) το χρησιμοποιούμε μπροστά από ουσιαστικά γνωστά και ορισμένα. Το αόριστο άρθρο (**ένας, μια, ένα**) το χρησιμοποιούμε μπροστά από ουσιαστικά άγνωστα ή αόριστα. Τα άρθρα κλίνονται και συμφωνούν πάντα με το ουσιαστικό που συνοδεύουν στο γένος, στον αριθμό και στην πτώση.
π.χ. **το** τετράδιο της Άννας, **ένας** αϊτός καθότανε
- **Ουσιαστικά** λέγονται οι λέξεις που αναφέρονται σε πρόσωπα, ζώα, πράγματα, ενέργειες, καταστάσεις, έννοιες ή ιδιότητες. Χρησιμοποιούμε το ουσιαστικό για να ονοματίσουμε όχι μόνο κάτι που υπάρχει γύρω μας και το αντιλαμβανόμαστε με τις αισθήσεις μας (συγκεκριμένα), αλλά και αυτά που αντιλαμβανόμαστε με τη σκέψη, το μυαλό μας (αφηρημένα).
π.χ. **το** **κουνάβι**, **η** **αλληλεγγύη**, **ο** **εγωισμός**
- **Επίθετα** είναι λέξεις που συνοδεύουν ουσιαστικά και μας δίνουν πληροφορίες γι' αυτά. Έχουν τρία γένη και συμφωνούν πάντα στο γένος, στον αριθμό και στην πτώση με το ουσιαστικό που συνοδεύουν. Τα επίθετα κλί-

νονται και (τα περισσότερα) κατά την κλίση τους κρατούν τον τόνο στην ίδια θέση.

π.χ. ο *χρυσός σταυρός*, της *χρυσής λίρας*, τα *χρυσά κοσμήματα*

- **Ρήμα.** Τα ρήματα είναι λέξεις που φανερώνουν ότι κάποιος ενεργεί, παθαίνει κάτι ή βρίσκεται σε μια κατάσταση. Με τα ουσιαστικά και τα επίθετα περιγράφουμε τον κόσμο μας, τον αντιλαμβανόμαστε όπως μέσα από μια φωτογραφία, με τα ρήματα του δίνουμε ζωή και δράση, κίνηση και μεταβολή όπως σε μια κινηματογραφική ταινία.

π.χ. το *κουνάβι κοιμάται*, η *αλληλεγγύη χάθηκε*, ο *εγωισμός του νίκησε*

Συμπληρωματικές ασκήσεις

1 Ορθογραφία

Πέρασα ωραία το καλοκαίρι. Έπαιζα με τα κύματα, έκανα μακροβούτια, μάζεψα κοχύλια, ψάρευα και άνοιγα με τη βάρκα μου δρόμους στη θάλασσα.

καλοκαιρινός, -ή, -ό, ανοιξιάτικος, -η, -ο, φθινοπωρινός, -ή, -ό, χειμωνιάτικος, -η, -ο

↳ **Μαθαίνω την ορθογραφία μου. Πρώτα κοιτάζω καλά τις λέξεις, κλείνω τα μάτια μου και σκέφτομαι πώς γράφονται.**

ΘΥΜΑΜΑΙ!

- ✓ Οι λέξεις **ανοίγω** και **άνοιξη** ανήκουν στην ίδια οικογένεια και γράφονται με **οι**.
- ✓ Τα ρήματα σε **-εύω** (όπως τα **ψαρεύω** και **μαζεύω**) γράφονται με **ευ**. Εξαιρείται το ρήμα **κλέβω**.
- ✓ Το **καλοκαίρι** είναι σύνθετη λέξη, από τις λέξεις **καλός** και **καιρός** (όπως και οι λέξεις **καλοκαιρινός**, **κατακαλόκαιρο**, **καλοκαιριάτικα**) και γράφεται με **αι**.